

ин гурӯҳи муҳолифин магардон. Дили моро ҳамеша бо нури Худ мунаввар гардон ва аз маноҳӣ (манъшудаҳо) нигоҳ дор. Омин!

То нафс мубарро зи маноҳӣ нашавад,

Дил ойинаи нури илоҳӣ нашавад.

Поёни сураи "Шамс". Валиллоҳил ҳамд.

92-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукаррама нозил шуда,
аз 21 оят иборат аст.

Худованд ба ашёе, ки муқобили ҳамдигаранд, қасам ёд карда дар ин сура амалҳои гуногуни инсонро таъкид сохтааст. Ҳамчунин дар ин сура аз пайравони роҳи рост ва роҳи шайтон, инчунин раҳнамоию ҳидоят, аҷри (подоши) амали хайр ва ҷазои амали бад сухан ба миён омадааст.

Инчунин аз оқибати кори гурӯҳе, ки хасис ва бахил буда, ҳақиқатро дурӯғ пиндошта, разолатро фазилат мешуморанд ва аз Худо натарсидаву аз бандагони ӯ шарм намедоранд, огоҳ сохтааст.

Дар қисми дувум Парвардигор ба бандагонаш роҳи дурусту ҳамвори пайғамбаронаро хотиррасон намудааст.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону
бениҳоят бораҳм аст.

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ

Ва-л-лайли иза яғшā. 1.

1. Қасам ба шаб, чун ҳама ҷоро бипӯшонад -

Яъне чун шаб фаро расад, пардаи зулмоти он ҷаҳони равшанро бипӯшонад ва ҷаҳон торик шавад.

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ

Ва-н-наҳāри иза таҷаллā. 2.

2. ва қасам ба рӯзи равшан, ки нураш ҷаҳонро равшан созад -

Шаб ва рӯз ҳарду неъматҳои бузурги Худованданд. Агар шабу рӯз намебуд, зиндагӣ барои тамоми махлуқоти олам имкони том намедошт. Дар омадану рафтани ин ду барои махлуқот ғоида ва маслиҳатҳои бешумор аст. Аз ин рӯ Худованд ба ин ду қасам ёд кардааст.

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ

Ва ма халақа-з-закара ва-л-унса. 3.

3. ва қасам ба Зоте, ки нар ва модаро офарид,

Яъне, қасам ба Зоти Худованд, ки гурӯҳе аз махлуқотро нар ва мода офарид. Дар офариниши нар ва мода ҳикмату муъҷизаи бузург ниҳон аст. Ба воситаи онҳо махлуқоти зинда афзоиш меёбанд ва ҳаёт боқӣ мемонад.

Ба ривояти дигар: Валлоҳу аълам, Ё таъоло ба Зоти Худ барои навъи нару мода қасам ёд намудааст, то инсонҳо огоҳ шаванд, ки Аллоҳтаъоло дар кори Худ бениҳоят ҳакиму доно аст.

Писар ё духтар таваллуд шудан ин кори тасодуфӣ нест. Балки тақдири холиқию ҳақимии Ёст. Вагарна ҷузъҳои аслии оби шаҳват дар зоҳир бо ҳам баробаранд. Тааҷҷуб дар он аст, ки гоҳе писар, гоҳе духтар, гоҳе ҳарду ба олам меоянд.

Илми зистшиносӣ (биология) ҳоло шӯъбаи хеле шавқовар ва бузурге дорад, ки онро биологияи афзоиш меноманд. Мутахассисони ин соҳаи илм қонуниятҳои бисёр аҷоибро кашф намудаанд. Ҳар як қонун аз дигараш ҳайратовартар ва шавқовартар аст. Инсонии оқил ва соҳиби андеша баробари кашф ва омӯхтани онҳо бояд дар бораи Офарандаи ин қонунҳо фикр кунад, ки Парвардигори олам беандоза олим, қодир ва ҳақим аст. Ояти зер ҷавоби қасам аст:

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَىٰ

Инна саъякум лашатта. 4.

4. ки ҳаройина, саъю кӯшишҳои шумо гуногун аст.

Чуноне, ки дар дунё шабу рӯз, нару мода ва дигар чизҳои бисёре ба ҳам муқобил офарида шудааст, амалҳо ва кӯшишҳои шумо ҳам гуногун аст ва ҳамчунин самараву натиҷаи он гуногун мебошад. Шояд ояти зер мисоле бошад, ки фармудааст:

فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ ﴿٥﴾

Фа амма ман аъто ва-т-тақо. 5.

5. Ва аммо касе, ки (молаширо дар роҳи Худо) ато кард ва тақво намуд -

وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٦﴾

Ва саддақа би-л ҳусна. 6.

6. ва сухани некӯ (ҳақ)-ро тасдиқ кард,

فَسَنِّيئِرُهُۥٓ لِلْيُسْرَىٰ ﴿٧﴾

Фа са нуяссируҳу лил юсро. 7.

7. пас, зуд аст, ки ўро дар сарои осонӣ бирасонем.

Ин оят ба шахсе, ки аз дороии худ дар роҳи Худо мол сарф мекунад ва аз гуноҳ кардан дар назди Парвардигори худ метарсад ва фармоишоти Исломиро рост мешуморад ва ба нишондоди шариъат бо дилу ҷон ва бо нияти холис амал мекунад, ваъдаи Худованд аст. Худованд дар дунёву охират ба ин гуна инсон дар корҳояш осонию арзонӣ ва саодатмандиро ато мефармояд.

وَأَمَّا مَنْ يَخِلْ وَاسْتَغْنَىٰ ﴿٨﴾

Ва амма маъ баҳила вастағна. 8.

8. Ва аммо шахсе, ки бахилӣ кард ва худро бениёз шуморид -

وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ﴿٩﴾

Ва каззаба би-л-ҳусна. 9.

9. ва сухани некӯро дурӯғ шуморид,

فَسَنِّيئِرُهُۥٓ لِلْعُسْرَىٰ ﴿١٠﴾

Фа са нуяссируҳу лил ъусро. 10.

10. пас, зуд аст, ки ба сарои душворӣ расиданро барои ӯ осон гардонем.

Ин оят ваъдаи Худованд аст ба касе, ки бахилӣ карда, дар роҳи Худо мол сарф накард, дар андешаи дарёфти савоб ва

самараи нек нагашт, фармоишҳои илоҳӣ ва ваъдаҳои дини Исломо ва Биҳишту неъматҳои ўро дурӯғ пиндошт ва аз сарвате, ки дошт, мағрур гашта, худро аз лутфи Парвардигор бениёз донист. Дар натиҷа дилаш сахту сиёҳ гашт ва тавфиқу некӣ аз ӯ гирифта шуд Худованд ба зудӣ ўро мувофиқи амалҳои кардааш ҳам дар дунё, ҳам дар охират ба азобу машаққат гирифтор месозад.

وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ﴿١١﴾

Ва ма юғни ъанҳу мālухӯ изā тараддā. 11.

11. Ва чун ӯ дар гӯр шавад, дигар молаш барои ӯ ба кор наёяд,

Яъне он мол ва сарвате, ки ба он менозид ва ўро аз охират гофил сохта буд, ба кор наояд ва ба қадри як зарра аз азоби илоҳӣ наҷот надиҳад, балки сабаби азобаш гардад.

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ﴿١٢﴾

Инна ъалайнā лал ҳудā. 12.

12. ҳаройина, бар Мост роҳнамоӣ.

Худованди мутаъол мегӯяд роҳи ҳидоятро аз залолат (гумроҳӣ) нишон додан дар зиммаи Мост.

Аллоҳтаъоло барои роҳнамоии инсонҳо китобҳо ва сари ҳар вақт пайғамбарон фиристонд. Ҳамчунин ба ҷуз китобҳои осмонӣ ва фиристодагони Худо, авлиё ва уламои(олимони) динӣ инсонҳоро ба роҳи рост ҳидоят мекунанд.

وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ﴿١٣﴾

Ва инна ланā ла-л-āхирата ва-л-ӯлā. 13.

13. Ва ҳаройина, охирату дунё дар тасарруфи Мост.

Мо дар ин дунё роҳи нек ва бадро ба онҳо бинамоем ва хубию харобиро ба онҳо возеҳ ва ошкор созем, пас мардум ҳар роҳеро интиҳоб намоянд, мувофиқи интиҳобашон ба онҳо муомила мешавад. Некӯкорро Ҷаннат, бадкорро Дӯзах дода мешавад.

فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ﴿١٤﴾

Фа ағзартукум нāран талаззū. 14.

14. Пас, шуморо аз оташе, ки шуъла мезанад, тарсонидем.

Аллоҳтаъоло ба воситаи китобҳо ва Расулони Худ мардумро аз оташи Дӯзах ва азобҳои он огоҳ сохт. Мурод аз оташи шӯълазананда ҳамон табакаи Дӯзах аст, ки барои гунаҳкорон ва бадбахтон махсус қарор дода шудааст. Имом Бухорӣ (р.) аз Расулаллоҳ (с.) ривоят мекунад: **“Осонтарин азоби Ҷаҳаннам ин аст, ки дар зерии пои дӯзахӣ ду (лаҳчаи) шӯълазанандаро мегузоранд, ки аз ҳарорати гармии он мағзи сараш дар ҷӯш меояд”**.

لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى

Ла яслāхā илла-л-ашқо. 15.

15. Дар он (оташи) намедарояд, магар бадбахттарин мардум-
Аз Расули Худо (с) Имом Аҳмад (р) ривоят карда, ки Расулаллоҳ (с) гуфт: **“Ба ҷуз бадбахт касе дохили Дӯзах нашавад”**. Аз Расулаллоҳ (с) пурсиданд, ки бадбахт кист, ӯ (с) дар ҷавоб гуфт: **“Бадбахт касест, ки тоат намекунад ва аз гуноҳ даст намекашад”**. Вай...

الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى

Ал-лазӣ каззаба ва таваллā. 16.

16. оне, ки тақзиб намуд ва рӯй гардонид.

Яъне он бадбахт касест, ки дини ҳақро дурӯғ шуморид ва аз оятҳои ҳақ рӯй гардонид ва Расули Худо (с)-ро пайравӣ накарду ба дурӯғгӯй пардохт.

Чунин шахс шақӣ (гунаҳкор) буда, дохили нори оташи шӯълазананда мегардад (Наъзуз биллоҳ).

وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتَقَى

Ва саюҷаннабуҳа-л-атқо. 17.

17. Ва зуд аст, ки аз он (оташи) мардуми парҳезгорро боздошта шавад,

Инсонҳои парҳезгор аз он оташи Дӯзах дур дошта мешаванд ва бӯи Дӯзах ҳам ба онҳо намерасад, чунки онҳо дини ҳақро пайравӣ карданд. Сифати шахсони парҳезгорро ояти зер баён месозад:

الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى

Ал-лази юъти малаху ятазакка. 18.

18. оне ки медиҳад моли худро, то ки пок гардад.

Бандагони ботақво бо сарф кардани моли худ дар роҳи Худо нафси худро аз гуноҳҳо пок намуда, савоби бисёро ноил мешаванд.

Яъне онҳо аз моли худ ба падару модарашон ёрӣ медиҳанд. Инчунин ба یتимон, фақирон ва муҳтоҷон хайру эҳсон мекунанд. Қисми моли худро барои нашри китобҳои динӣ, сохтумони масҷиду мадрасаҳо, роҳҳо, ёрӣ ба толибилмон ва мударрисони мадрасаҳо ва ғайра сарф мекунанд.

Шартҳои асосии сарфи мол дар роҳи Худо бе риё, бе худнамоӣ ва надоштани ягон матлаби дунёгӣ будани он аст.

Зимни ин оят маънои адои закоти мол низ ҷой дорад, зеро додани закоти мол онро пок мегардонад.

Касе, ки дорои чунин сифатҳо мебошад, он кас нафси худро аз ҷамии разилиҳо пок сохтааст.

وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى

Ва ма ли аҳадин ъиндаҳу мин-н-ниъматиш тужзә. 19.

19. Ва набошад назди ӯ неъматӣ ҳеҷ кас, ки подоши ӯ дода шавад,

Сарфи мол дар роҳи Худо ба ивази неъмат ва некии каси дигар набошад, балки дар вақти сарф фақат ризои Аллоҳро дар назар дошта бошад. Ин аст одати шахсони атқие (Худотарс). Ояти зерин боз ин маъноро возеҳтар месозад.

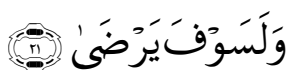
إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى

Иллабтиғба вачҳи Раббиҳи-л-аъла. 20.

20. магар (медиҳад) барои талаби хушнудии Парвардигори ҳеш, ки аз ҳама баландтару бартар аст.

Сарфи мол набояд ба таври табодул бошад. Яъне некие, ки инсон мекунад, бар ивази некиҳое, ки худӣ ӯ дидааст, набошад. Боз агар рӯшантар гӯем, инсон нагӯяд, ки фалон шахс ба ман фалон вақт неки карда буд, биё, ман ҳам ба ӯ неки кунам. Албатта, бар ивази неки неки кардан хуб аст, вале иҷрои ҳама амалҳои неки бояд ба хоҳири дарёфти хушнудии Аллоҳтаъоло ҳолисона бошад.

Ин нуктаро бояд фаҳмид, то ки аз ду тараф савоб ҳосил шавад. Ин аст нозукии ақидаи инсон.

Ва ла савфа ярзӯ. 21.

21. Ва албатта, ба зудӣ хушнуд хоҳад шуд.

Албатта, агар шахсе амалҳои некро барои ризои Худо ва ба умеди мушарраф гаштан ба ҷамоли ҷаҳонорои Худованди яқтои беҳамто содир кунад, Худованд ӯро хушнуд хоҳад сохт.

Ҳарчанд, ки мазмуни ин ояти карима ом аст (ба таври умумӣ гуфта шудааст), вале бо ривояти хеле зиёд исбот шудааст, ки он дар васфи Абӯбакри Сиддиқ (р) гуфта шудааст. Дар ибтидои Ислом Умайят ибни Халаф ғулуме дошт бо номи Билол ибни Рабоҳ. Билол имон оварда, Исломо қабул кард. Чун хоҷааш аз ин хабар ёфт, дар ғзаб гардида, дар нимарӯзӣ, ки ҳарорати гармӣ хеле баланд мешуд, Билолро болои реги тасфон ба пушт хобонида, сангҳои вазнинро дар рӯи синаи ӯ мегузошт ва бо исрор аз ӯ талаб мекард, ки аз ҳазрати Муҳаммад (с) ва дини ӯ рӯй бигардонад. Агар рӯй нагардонад, то дами марг чунин азоб насиби ӯст. Рӯзе гузари Абӯбакри Сиддиқ (р) бар онҳо афтод ва ба Умайя гуфт: "То кай ин бечораро азоб медиҳӣ? Магар аз Худо наметарсӣ?"

Умайя гуфт: "Вайро ту аз роҳ задӣ, агар дилат ба ӯ сӯзад, вайро озод кун". Абӯбакри Сиддиқ (р.) бидуни ягон тамаъ ва ғаразу мақсад, холисанлиллоҳ, он ёри кромӣ, яъне ҳазрати Билолро харида озод кард.

Баъди ин ҳодиса он се ояти боло нозил шуд, ки онҳо барои афзалият ва бартарӣ ва тақводории ҳазрати Абӯбакр (р) далели қатъӣ ва раднопазир мебошанд.

Хуш бод, барои шахсе, ки Парвардигор аз ӯ розӣ мебошад. Худовандо, зиёда аст ҷалолу шукӯҳат. Ба ҳурмати бузургият тақвои ҷумла муъминону муъминаҳоро зиёда бигардон. Омин!

Сари равшандилон Сиддиқи аъзам,

Ки шуд иқлим тасдиқаш мусаллам.

Зи меҳраш рӯзи динро рӯшноӣ,

Бад-ӯ аҳли яқинро ошноӣ

Сияҳдил кай кунад ин қавл бовар?

Тафовутҳои даврон бин зи довар.

(Ҷ.Румӣ)

Поёни сураи "Лайл". Ва лиллоҳил ҳамд.